

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Mihael,

po božji milosti in po božjem usmiljenju knez in škof Lavantinski, prisednik prestola Njih svetosti, velikokrižnik cesarskega avstrijskega Franc Jožefovega reda, doktor bogoslovja,

sporoča mnogočastiti duhovščini in vsem ljubim vernikom svoje škofije pozdrav, blagoslov in vse dobro od Boga Očeta in Sina v edinosti svetega Duha!

(Dalje).

Preljubi v Gospodu!

Leta 1440. je vrli knez Friderik Brandenburgski v svrhu dejanskega spoznavanja krščanske resnice in v češčenje brezmadežne Device in matere Marije ustanovil red labodjih vitezo v, ki so nosili v znamenje zlato verižico iz trinajsterih sklepov, z vloženim srcem, na katerem je bila upodobljena sveta Devica z detetom Jezusom, stoječa na luni, pod njo bel labod z razprostrtimi perotmi kakor znak brezmadežne čistosti. Podoba Matere božje je imela napis: „Češčena bodi, Kraljica sveta“, in „neizpremenljiva zvestoba“.

O priliki mednarodnega Marijinega shoda, ki se je vršil v Friburgu na Švicarskem dne 18. do 21. avgusta predlanskega leta, se je v oživiljenje tega Marijinega viteškega reda osnovala nova Marijina družba, to je „red bojevalcev Marijini h“, čegar člani se hočejo pod zastavo Marije, ki je strla kači glavo, viteški potegovati in boriti za dobro, sveto stvar. Sveti oče Leon XIII. so prej blagoslovili blago misel in so prvi sprejeli viteški križ pro meritis in honorem

beatae Mariae Virginis.* Enako naj se zbirajo imenitni in visoki lavantinske škofije krog prestola Marijinega in naj delajo pod njeno zastavo za Boga z vzgledom, z besedo, z dejanjem.

Ljubite in hvalite mogočno Devico, vi krščanski delalci in rokodelci! Vaše plačilo za goreče češčenje in stanovitno posnemanje vsekdar čiste neveste kakor lilija čistega svetega Jožeta, pravičnega in potrpežljivega tesarja nazarenškega, variha delalcev, bode vedno obilen blagoslov božji pri vaših delih in vzveličalna zadovoljnost pri vsej vaši siročini.

Častite z vso gorečnostjo in z vso ljubeznijo preblazeno devico Marijo, vi pravični, in rastli boste v milosti in neprestano napredovali v krščanski popolnosti! Uresničevala se bo beseda svetega Pisma, katero sveta Cerkev obrača rada na Marijo: Blagor človeku, ki mene posluša in čuje pri mojih vratih slednji dan in streže na me pri podbojih mojih dveri. Kdor mene najde, najde življenje in prejme vzveličanje od Gospoda. (Preg. 8, 34. 35).

Pokoro, pokoro, je klicala Marija, ko se je leta 1858 prikazala v Lurdu kakor brezmadežno Spočetje. Slušajte ta od Marije večkrat ponovljeni opominj vi, ki ste z velikimi grehi oskrunili in izgubili oblačilo posvečujoče milosti! Ne mudite se, zdaj v svetem postnem času zadobiti zopet stanje milosti po zakramentu svete pokore! Slajšega veselja ne morete pripraviti brez mačeza Spočeti v tem nji posvečenem jubilejnem letu, kakor da svoje duše očistite greha in potem nikdar več ne grešite. Pred ne dolgim časom je prišel mlad podčastnik k meni dobro známemu duhovniku iz družbe Jezusove na Dunaju

* Glej: Internationaler Marianischer Congress vom 18. bis 21. August 1902 zu Freiburg in der Schweiz. Congress-Bericht. Freiburg (Schweiz) 1903, 678 stran. (Pokazalu.)

in se je želel izpovedati. Vprašam, zakaj da hoče opraviti sveto izpoved, odgovori blagi vojak: „Jutri imamo veliko cesarsko parado, in jaz bi naj ob tem nastopu pred cesarjem nosil polkovno zastavo. Na zastavi je slika Matere božje, hočem jo nositi le s čistim srcem, in zato sem prišel k izpovedi.“

Ljubite otroško in povelečujte navdušeno Kraljico devic, vi Bogu posvečeni prebivalci samostanov! Lahko in zaslužno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti, zlasti svetih obljub, bo zato vaše najboljše plačilo. Kar je obljubila Marija pobožni Bernardeti za voljno izvrševanje svojih naročil: Obljubljam ti, da te bom osrečila, vendar ne na tem svetu, temveč v večnosti, to bo gotovo veljalo potem tudi vam. Ko je bila Bernadeta Soubirous izpolnila svoje poslanstvo, vstopila je kakor usmiljenka z imenom Marija Bernarda v samostan v mestu Nevers in je umrla tam popolno vdana v božjo voljo na slovesu svetosti dne 16. aprila 1879. Nepopisno veselje mora pač na smrtni postelji napolnjevati srce gorečega častilca in posnemovalca preblazene device Marije.

Da, vsi, ki prebivamo v prostrani, z mnogimi lepimi Marijinimi svetisci obdarovani lavantiski škofiji, vsi se hočemo v Marijinem jubilejnim letu zatekati k čisto spočeti Devici in jo hočemo z najvdanejšo gorečnostjo slaviti in zaupno prositi njene premogočne priprošnje pri njenem božjem Sinu.

Prav živo želim, da se v zlatem Marijinem jubilejskem letu opravljajo vsepovsodi pobožnosti in svečanosti v znamenju Brezmadežne: n. pr. praznovanje osmega dne vsakega meseca v spominj 8. decembra; nadalje ljudski misijoni in duhovne vaje, tridnevnice in devetdnevnice. V stolni in mesni župnijski cerkvi v Mariboru se bo 7. dan vsakega meseca opravila večerna pobožnost s premišljevanjem, z lavretanskimi litari, anti in svetim blagoslovom; naslednji 8. dan pa bo služena vselej peta sveta maša s svetim blagoslovom. Marijina pobožnost meseca maja in rožnovskega meseca oktobra naj se vrši slovesneje, kakor drugekrat. Pred svetlicami in z zelenjem okrašenimi Marijinimi podobami naj se zbirajo po večerih stariši s svojimi ljubimi otroki in posli

k pobožni molitvi. Prva sveta obhajila se naj letos opravljajo z največjo slovesnostjo na čast brezmadežni Devici.

Sveti oče papež Pij X. so dne 8. septembra 1903 v počesčenje brez madeža spočete Matere božje potrdili molitev in so jo obogatili z vsakdanjim odpustkom 300 dni. Naj le-to duha in srce vnemajočo molitev k brezmadežni Devici verniki pridno opravljajo zasebno in skupno.*

Hvalo dajem Bogu za živo vero in za srčno pobožnost, ki vlada med udi Marijinih bratovščin in društev moje škofije. Trdno upam v Boga, da se bodo te toliko koristne, ker z bogatimi odpustki oblagodarjene pobožne družbe namnožile in razširile v tem jubilejnim letu; k temu bo nedvomno prav mnogo pripomagalo izredno slovesno opravljanje društvenih godov in pobožnosti v tekočem, odpustkov polnem jubileju. V raznih zavodih, kakor v obojnem škofijskem sementišču, naj slavnostne akademije vne-majo in navdušujejo srca gojencev za njih ljubo mater Marijo.

* V laškem jeziku sestavljena molitev se v slovenskem prevodu glasi tako-le:

Presveta Devica, ki si bila prijetna Gospodu in si postala njegova mati, brezmadežna na telesu in na duši, v veri in ljubezni; ob tem slovesnem jubileju razglasenja verske resnice, ki te je oznanila vsemu svetu brez greha spočeto, poglej milostno na reveže, ki prosijo tvojega mogočnega varstva! Hudobna kača, katero je zadelo prvo prokletje, še vedno napada in zalezuje revne Evine otroke.

O naša blagoslovljena Mati, naša kraljica in besednica, ki si že brž v prvem trenutku svojega spočetja glavo strla sovražniku, prosimo te združeni s teboj v eno srce, sprejmi naše molitve, pa jih nesí tja pred prestol božji, da se nikdar ne ujamemo v znanjke, ki se nam nastavljajo, in da tako vsi dospemo v kraj vzveličanja, in da med tolikimi nevarnostmi Cerkev in krščanska družba naposled zapoje pesem rešitve, zmage in miru. Amen.

(Odpustek 300 dni enkrat na dan. Iz Vatikana dne 8. septembra 1903. Pij X., papež).

(Dalje pride).

Angelj varuh varuje svoje izročene.

Pred kratkim je gorelo v Zarasu na Tirolskem. Neka hiša je bila vsa v ognju. V sobi pod streho ste spali deklici. Kako ji rešiti? Nihče izmed ljudi si ni upal iti v sobo, katero je že od vseh strani obdajal divji plamen. Deklici ste jokali in klicali na pomoč. Kar naenkrat pride starejši na misel: Kaj pa, če doli skočim. Priporoči se angelju varuhu: „Sveti angelj varuh, varuj me,“ in skoči skozi okno. Glej, prav nič hudega se ji ni zgodilo. Nato zakliče mlajši sestrici, naj tudi ona to isto stori. In res tudi mlajša je ostala nepoškodovana. Varoval ji je angelj varuh, katerega ste klicali na pomoč.

Praznik rojstva Marije Device.

Gospod me je imel v lasti v začetku svojih potov.

(Preg. 8.)

Blažen dan, rojstni dan Marije Device — rojstni dan nje, ki je zmagovalka nad peklenško oblastjo; rojstni dan nje, ki je zmagovalka na nebnih višinah: saj je mogočna mati edinorojenemu nebeškemu Sinu.

Vprašamo se ob rojstvu navadnega izmed človeških otrok: Kaj bo? Bo li srečno ali nesrečno njegovo potovanje skozi zemsko življenje?

A ob Mariji se vprašamo: Kaj je bilo? — Kaj se je pač moralo vršiti z njo, da je vredna bila postati najsrečnejša vseh žena, mati našemu Odrešeniku in nebesom gospa?

Kaj je bilo, da je izmed vseh judovskih hčerá Davidovega rodu prav ona od ločena bila mati božjega Sinu?

Zato si, dragi, Marijino podobo v njenem slavnem, veselem in bridkem življenju na zemlji postavimo danes, ljubemu prazniku v čast, pred svoje dušno oko.

Tajno veselje je moralo prevévatí svét, ko je po izročilih v Jeruzalemu v gledala luč sveta, brez madeža spočeta čudežno lepa Devica Marija — zvezda na morju. Vsled istih poročil vzgojena v jeruzalemskih učilnah je tiha in nepoznana bivala potem v galilejskem mestu Nacaretu.

Tu v tem mestecu Devico brez madeža angelj Gabrijel pozdravi kakor milosti polno.

V ponižnosti sprejme Marija pozdrav in z njim božje naročilo, da postane mati najvišjemu Sinu, Izveličarju sveta.

V čistosti in vdanosti nastopa potem povsod kakor mati nebeškega Sinu in postane zato sposobna, da tudi ona prenaša vsa mogoča poniževanja ob strani tega svojega edinorojenega — učečega večidel nehvaležno slušateljstvo širom judovske domovine.

Kakor moža bolečin ga slednjič peljejo v smrt. Težki križ nesočega ga Marija sreča na tej žalni poti, da jej tužni pogled trga srce. O izgubi svojega Sinu se mora zadovoljiti s tem, da jej slednjič on, naš in tudi njen Odrešenik s križa doli izroči učenca Ivana kakor nadomestilo — za sebe.

Pod križem, na kojem se godi krvavo odrešenje človeškega rodu, polno zavestjo in krepko Marija stoji, dokler ne izdihne svoje duše Sin, gori nad njo viseč in neizmernosti trpeč Očetu v roke.

In kakor malo mu je učečemu po deželi mogla izkazovati ljubezni polnega materinega varstva, tako jej je bilo pa vsojeno, da je mrtvega — akopram tugepolna — vendar le sprejeti mogla s cela vsega, ranami preobloženega v svoj naročaj.

Iz teh vzrokov je Marija nam zemljanom vselej bivala v častitem spominju, kakor veliko znamenje, ki se je prikazalo na nebu, kakor jutranja zarija, kakor žarko solnce po dnevu, kakor močno vtrjeni tabor, kakor Salomonov tempelj, kakor lilija med trnjem, kakor duhovna cvetica, kakor drevo življenja, kakor poslopje modrosti, kakor kraljica zemlji in nebesom.

* * *

Dragi! Vsled svojega nebeškega devišstva je Marija vredna postala biti mati božjemu Sinu. Hotela je pa biti ob enem ne le njegova, nego tudi naša mati. Kakor iz jutranje zarije izhaja v betlehemskih jaslicah Jezus iz nje, prečiste Device. In kakor večerna zarija ga sprejme doli s križa v svoje okrilje žalostna Mati božja, da jej je sedmerimi meči moralo biti prebodeno srce.

Dragi! Vsem nam je rojstni praznik

naših mater vselej ljub spominjski dan. — Če hočete, osnujmo si danes tudi za rojstvo svoje nebeške matere nekakih trajnih spominjskih postojank. — Vsaka sobota v tednu nam bodi posebno Mariji posvečen dan; ljub stalni pogovor z njo nam postani slednji večer rožnovenska molitev; kraj, kjer se pogovarjamo z njo, bodi kako nam od nekedaj priljubljeno njeno svetišče ali pa tudi s cela priprosta njena podoba na steni našega domu; službena obleka naj nam je ona, s katero je odičila v stari dobi svojega zvestega posnemalca — Marijin škapulir.

Tako, dragi, bode ona — katero je Gospod imel v lasti v začetku svojih potov: tudi nam v last od začetka našega življenja do konca naših tukajšnjih dni. Amen.

XVI. nedelja po Binkoštih.

Komu izmed vas pade osel
ali vol v kapnico in ga ne
izvleče koj sobotni dan?
(Luk. 14.)

Prepirala se je bila družina. Miroljubnemu gospodarju je postajalo tesno krog srca. Tako se mu je zdelo, kakor da je tujec na svojem in kakor da bi valovilo hišno zidovje in bi se togotneje penila vodica ob poslopju. Sram ga je bilo med ljudmi, ki nočejo biti ljudje.

Sklepati je smel mož, da vsaj na pol leté jezne besede tudi nanj — ker gospodar je dandanes mnogokrat zadnji v hiši. Gospodar hlapec pastirjevemu pastirju!

Kar primahlja gostim repom hišni pes, v mirnih dneh ljubljenev vsem. Po strani pogleda razljučeno druhal, dobrikati pa se jame gospodarju. „Ti edin me nisi še žalil,“ nagovori ga čisto mirnim glasom. — Olje, vlito v morje, pravijo da vihar vteši. Milo očitajoča gospodarjeva beseda je mir učinila za enkrat. Kakor da bi jih sram biti hotelo, oddaljili so se za ušesi se praskaje ali pa potuhnjeno gledaje na vse štiri vetrove. In vsaj za danes je bilo konec prepirtu.

Ljuba prikazen je žival, če ti pogleda tako prikupljivo in tako nedolžnim očesom v obraz. Zato naj nam bode današnje Gospodnje vprašanje o v kapnico padlem oslu

ali volu povod, da se poučimo — 1-vič: Kaka skrb za živali nam je dolžnostna in potrebna in 2-gič: Kako skrb za živali bomo morali pa napačno in nepotrebno imenovati.

*

I. Kaka skrb za živali nam je dolžnostna in potrebna.

Glej ga konja ali vola. Vse ti spravita skup, česar potrebuješ. Pripeljala sta ti, kar svojega imaš. Pohišstvo, ki je v tvojem stanu; žito in živila, da se ž njimi prehraniš, vse si domu dobil z njunim naporom, prav kakor sta ti bila pomagalca ob setvi in žetvi. — Ne boš li preskrbel po svoji vesti in v svoj lastni prid, da ste ti dobro prehranjeni živali, ki ti delate edino za to plačilo, da ju prekrmiš?

Kako prikupna je čreda ovac. Kako brez vsake svoje volje ti gredo pokorno v tropu naprej in kako se lče vdanosti do prednikov in do tebe tvoji otroci, če opazujejo ljubka jagnjeta, skakljajoča krog skrbnih mater-ovac? Kako zaželenih dohodkov ti donašata zvest ovčji pes in na pol zvest ovčar, da sta le sposobna skup držati to belo čredo, ki se v zabavo starim in mladim ob avemarijinem zvonjenju z rebra doli pomiče na vas. — Ne boš li imel srca, da se ti v skrbi ohrani ta najprikupnejša posest med živino v tvojih hlevih?

In če krog hiše vrši hišne matere veselje: kuretnina s piščanci. Koliko kratov jo rešijo te živali tistih skrbi, ki je kuhinja provzroča temu oddelku hišne uprave vladajoči pozorni ženi? Zato samoumevno ni z lepa pri hiši stvari, ki bi jej provzročevala večjo naklonjenost, nego nje kurnjeki svojimi operutničnimi bivalci.

In komur je mar čebelarije. Čebeliče, te neumorne živalice; same za-se čudež v čudežnem stvarjenju. Komaj da je dobro dan in še, ko mrak lega po zelenem lesovju, polni ti čebelično žumorenje pomladi* in jeseni** cvetoče resje, da ti gozd diši njihovega medu. Nobena knežja dvorana ni pre-

* Erica carnea.

** Calluna vulgaris.

slajena tacega duha, kakor ti ga nudi o svojem času njiva cvetoče ajde tam za najbornejšo kočico na deželi. Ure ter ure daleč od svojega čebelnjaka hiti čebela po hrano, a se na najkrajši poti zna vrniti v svoj stan. Le če vihar zahrumi in neprevidoma pritisne z gore sneženi mraz, le takrat se ni v stanu boriti zoper vsevgonobujoče naravine moči. Takrat ti pade obremenjena najslajšim blagom prav tako kakor pade vojak na bojišču: kakor med kužniki duhovnik in zdravnik — pade ti junakinja v svojem poklicu. Zato bi več nego lahkomišelnost bilo, če bi skrbeti pozabil jej človek za jedilo ob hudi zimi, ko ne more hrane brati z onega snežnega cvetja, ki ti visi doli s tvojega podstrešja.

Tudi sv. pismo nam je dosti glasna priča za to, kako božja previdnost skrbi za živalstvo. V Psalmih (103, 21—29.) beremo: „Mladi levi rjovejo po ropu ter iščejo od Boga svoje jedi... Leto veliko in široko morje, v katerem gomazé živali brez števila; živali majhne z velikimi vred... vse pričakuje od tebe, da jim daješ jed ob pravem času. Ko jim daješ, pobirajo; ko odpiraš svojo roko, nasičujejo se vse z dobroto. Ako pa obrneš proč svoj obraz, se prestrašijo.“ Dosti jasno je velevala ta ista sv. beseda že staremu Izraelcu in tebi, kristijan, z vsem časom veljavnim naročilom: „Ne zavezuj gobca volu, ki na gumnu mane tvoje žito.“ (V. Mozes 25, 4.) In v 1. listu do Timoteja (5, 18.) sv. Pavel ponavlja to božje naročilo govoreč: „Pismo namreč pravi: Ne zaveži gobca volu, kadar mane in: Delalec je vreden svojega plačila.“

II. Kaka skrb za živali je pa napačna in nepotrebna?

Tudi te hibe ima med drugimi današnji čas, da sem ter tje — kolikor za bednega bližnjega premalo — toliko preveč skrbi za živali. Živali zamenjuje s človekovim dostojanstvom: če se namreč človek prezira, a žival obiluje le človeku prisojenimi častmi.

Zgodilo se je, da je preminula opica. Položili so jo belo oblečeno na slovesen mrtvaški oder; vredili jej imeniten pokop iz gradu na hribček sredi vrta, od koder je bil bajen pogled čez vinograde in doli čez morsko ravan. Tu na grobu so postavili kamen-spo-

menik in zasadili verbo-žalujko, ki je razsipala svoje tužno vejevje čez ta spomenik doli po grobu.

Napotovala se je v večnost posestnica jako številnega hišnega mačevja. Natančno je vredila teh varovanek oskrb po svoji smrti. Naložila je za hišo, kakor palačo, dotično glavnicu ter toliko in toliko plače nakazala onim vslužbencem, ki z vsim kar mogoče bogato preskrbe to mačjo družino. Kakor egipški bog „vol-apis“, prav tako naj bi te mačke bivale in se hranile.

Upira se nam, dragi, ko beremo o enakem, vsak človeški čut ter nam nehotoma prihaja na misel ta resnica: Koliko je revežev med ljudmi, kruha lačnih, ki ne vedo, kje da jim bode drevi ležišče, in ne, kje jutri zajtrk, kosilo in večerja. Koliko Lazarjev tudi še danes čepi ob mizah brezsrčnih bogatinov. In za take redoma nima odprte roke niti ta opičar niti tista mačkarica v palači. — A človek ostane človek; do človeškega dostojanstva — in naj je zadnji ud naše družbe — do tega dostojanstva se žival dvigati ne sme in ne more. Božji odlikovanec je po njega podobi stvarjeni človek.

Toda s tem ni rečeno, da bi se bil pregrešil posestnik, ki je na dolgo pot se odpravljajoč zvesto žival, domačega psička, izročil dečku, kojega dobro srce je bil spoznal, z besedo: Če me nazaj ne bo, ti skrbi zanj; saj ga imaš tudi rad prav kakor jaz. — Nikakor ne. Pametno skrbeti za žival, ki nam je bila le v zadoščenje in zabavo in zvesta v slednjem trenutku našega življenja — to je s cela dolžnost. Med najboljšje ljudi štejemo te, ki takim načinom živali gojé. Ki za žival skrbi — ta napak srca ni.

A vse živalstvo nadkriljuje po svoji imenitnosti človek. Glej! Kar iz zemlje vun prihajajo na božji klic razne živali ob stvarjenju. Toda človek, prav posebnim načinom stvarjen po „božjipodobi in podobnosti“ naj gospoduje nad njimi vsemi in nad „vso zemljo.“ (Po I. Moz. 1.) Memo človeka naj se razvrste po božjem povelju stvarjene živali kakor danes v ponižnosti nastopajo podložniki in vojaki pred kraljem. „Potem tedaj, ko je bil Gospod Bog iz zemlje storil vse živali na zemlji in vse tice pod nebom, peljal jih je pred Adama, da

bi videl, kako jih bo imenoval: zakaj, kakor je Adam imenoval slehrno žival, tako jej je bilo ime.“ (I. Mozes 2, 19.) — Torej živalstvu gospodari človek; a gospodari ne s krutostjo nego z razumom; hudo naj mu bo, kadar vidi lačno ter žejno živinče pred seboj ter naj mu da jesti in piti; jesti in piti živali, ki jo ima priklenjeno mnogokrat, da si sama niti ne more poiskati ne jela ne pijače. Jesti in piti; a ne, da jej lasti človeške pravice ter zida zgradbe, v kojih naj bi po njegovi smrti bivala med bednim človeštvom kakor brezumni kralj.

* * *

Ko je bil priprt v temnici angleški kancelar Tomo Mor, čakajoč smrti, opazil je v ječinem oglu sozaprtnika: pajka, ki si je pridno predel bil mrežo. Vtolažen se je oziral v to razun sebe edino živo stvar v tem mrtvem ozidju. „Oba sva vjeta, ti in jaz,“ pajku govori, „a ti popoln jetnik; jaz le na pol. Zato tebi, ki si priprt ves, želim prostosti; sebi, kojemu je priprto le telo — in ne duh — sebi je tukaj več ne želim. Smiliš se mi, ker ti bo umreti za vselej; a jaz v smrti oživim za vselej. Išči si prostosti, če si jo dobiš — jaz si je ne iščem tu več, ker mojega duha čaka v nebesih večna prostost.“ S temi besedami je označil Tomo Mor živalsko in človeško vrednost za vselej. In tako bodi z nami! Amen.

Iz domovine.

Popotni spominji na Dolensko.

„Lepa naša domovina.“

Hrvatska nar. pesem

(Dalje.)

Kedaj in v kateri glavi se je porodila blaga misel in želja: spremeniti zatiško graščino zopet v cistercijski samostan, meni ni znano. Po prijaznem pismenem sporočilu nadučitelja F. K. so se obravnave za nakup pričele vršiti l. 1897. in sklenjene bile l. 1898. Nakupna cena mi ni znana; lahko se pa misli, da je morala biti precejšna.

Prva redovnika sta prišla za stalno dne 25. aprila 1898., na sv. Marka dan. Bila sta, kakor se lahko umeva slovesno sprejeta. Imeni nju sta: O. Gerhard Maier, prior (sedanji infulirani opat) in o. Kolumbijan. Drugi redovniki so prišli 1. oktobra istega leta; 4. oktobra 1898. pa je bil samostan slovesno blagoslovljen. Sodnijski uradi so se iz Zatičine preselili v Višnjogoro še le 1. januarija 1900. —

Po škofijskem šematizmu za l. 1904. je štel zatiški samostan o pričetku t. l. 11 oo. redovnikov, 4 klerike, 3 novince; — bratov laikov pa 9 in 3 novince, tedaj skupaj 30.

Ker jaz ta dan nisem imel v Zatičini nobenega znanca, tudi nisem zamogel nikogar prositi, naj mi kaj posebnega pove ali pa pokaže. Slo mi je pa lahko mnogo po mislih iz preteklosti prve samostanske dobe. Kam so bile n. pr. prišle gotovo obile dragocene mašne obleke in cerkvene oprave? Kam je prišla gotovo bogata nekedanja samostanska knjižnica? Da bi se ob tolikem številu redovnikov ne bil kedo vkvarjal s sprotno sostavo in spisovanjem zgodovinskih dogodkov ali kronike, o tem ni dvoma. In kam je prišlo vse to? Kje počivajo koščice vseh onih nekedanjih tukajšnjih redovnikov, ki so bili nastavljeni na razne duhovnije naše dežele za dušne pastirje?

Naposled sva se z mojo spremljevalko podala torej le v cerkev, in opravila ondi svojo kratko pobožnost. Obliko ima cerkev podolgatega križa, razdeljena je na tri ladije, in zvonik se dviguje nad razkrižjem cerkve in nad vhodom v presvetišče, ki je precej zelo zategnjeno. Nekedanja stara starološka cerkev je imela enako zgrajen zvonik. Altarji so menda že vsi prenovljeni; dobila je med tem cerkev tudi nove orglje; za popravljati in prenavljati bo pa še marsikaj; kajti duhovnija je bila dolgih čez sto let premajhna, t. j. imela je premajhne dohodke, da bi bila vtrpela sproti gleštati in v dobrem stanu ohranjevati potrebščine tako velikanske cerkve. Ko se po takih zgradbah prične popravljati in prenavljati, potem se šele pričenjajo kazati pomanjkljivosti in sledovi: koliko je že ogledal zob časa. Tudi zunaj cerkve sva si želela še kaj ogledati; ker pa človek ne vé, kako daleč sme stopati v ptuje hiše, zdrznila si tudi midva nisva stopati daleč naprej. Podala sva se zato kmalu na bližnji holmec na vzhodni strani. Ondi stoji gostilna, katera je bila nekedaj daleč na okrog znana pod

imenom: „Pri Poličanki“. Tu je stala baje nekedaj — če se prav spominjam, da sem tako slišal — samostanska „zvezdarna“. Po odpravi samostana je menda kupil to poslopje neki bivši uradnik gospod Poličanski, predelal je v gostilno, in po njegovi smrti je dajala gospa-vdova hrano onim uradnikom-samcem, ki niso imeli v gradu lastnega ognjišča. Poznal sem omenjeno gospo-vdovo še jaz osebno; bila je prav blago, dobro bitje. To poslopje se je vendar zadnja leta prezidalo in tudi nekaj povejšalo. Ob mizi pred to krčmo sva se torej vsedla, da si nekoliko odpočijeva. Ko sem gledal proti samostanu, kateri se je raztezal v svoji ogromnosti pred nama v dolinici, silili so se mi v spominj razni zgodovinski dogodki. Koliko neštevilnih jih je v teku stoletij živelo in delovalo v njem, katerih nisem poznal in so se spremenili že v prah in pepel. Prišlo pa mi je tudi v spominj, da pred pičlim polustoletjem je služboval v teh prostorih na okrajnem sodišču kakor pristav moj preljubi brat Peter, ki je pred 2. letoma v Celju umrl kakor umirovljen nadsodnijski svetnik. — Kmalu za njim pa je služboval tu sicer le kakor avskultant najin nečak Albert, ki je pa še nadkrilil svojega strica Petra v službeni stopnji; kajti: danes je prvomestnik deželne sodnije v Ljubljani.

(Dalje prin.)

Nadučitelj Jos. Levičnik.

Križ.

Bosenska povest Ivana Lepušića.

(Koniec)

IV.

O. Mijo pred mudir.

Grede premišljuje duhovnik pašine besede in sklene mudiru ne črhiniti, da je bil pri paši.

Teže mu je bilo priti do mudira nego do paše, toliko se je bilo nagneto ljudi v dvorcu. Vsakdo je prišel prosit za kakega jetnika, a nobeden ni došel semkaj praznih rok. Kdor je dal paši mošnjo zlatnikov, mora dati mudiru dve. A kaj naj doseže duhovnik s samim križem?

O. Mijo je iztežka priril do mudira, ki ga je lepo sprejel. Došli duhovnik je razodel svojo željo in mudir je jel modrovati.

„Ej, povej mi, o. Mijo, kaj jaz mislim sedaj?“

„Efendum! To veš samo ti in Bog“ — od-

govori vprašani, ki je prav dobro vedel, da počivajo sodnikove misli na žoltih cekinih.

„A prijatelj, kako moreš ti znati, kaj se skriva v o. Štefana duši? Ti ne moreš jamčiti zanj, da niso prišle one besede preko njegovih zob. Kako se on danes opraviči?“

„Ni jaz, ni on, nego samo ti, dobri sodnik, moreš razkleniti železje, ki mu oklepa roke.“

„Mar misliš, da vojskovodja s toliko armado živi od trave in korenin? — Da so prišli semkaj, krivi so taki, kakoršen je o. Štefan.“

„Efendum! Življenje zastavim, ako najdeš pri o. Štefanu počen groš! Nego glej — ta nakit je vse najino bogastvo,“ vzklikne duhovnik in pokaže zlati križ.

Mudir pogleda križ preko čibuka. Obraz se mu zatemni.

„V njem je dvajset drahem čistega zlata,“ opomni duhovnik.

Mudir se še enkrat ozre na križ.

„Zavij ga in deni ga semkaj! Žid Jusup bo že vedel, koliko drahem ima, more li pašinemu vrancu pozlatiti grivo in kar ostane — more li meni odpreti pašina vrata?“

„Ostane ali ne; ali kar ni takoj, blagi sodnik, bode sčasoma Bog ti daj zdravje! Ti boš zopet sodnik in naše lepe njive bodo rodile pšenico belico. Kolikor je kršćanov po naših selih, vsak ti pokrije dvorišče z blagom.“

Mudir se prime za brado in reče:

„Moja beseda razdeva najmočnejše okove; toda pazi, duhovnik, tvojih besed se spominim, ko se razklene ono železje.“

V.

Pašina sodba.

Napočilo je že tretje jutro, odkar je bil o. Mijo izročil mudiru zlati križ, da bi odkupil z njim glavo o. Štefana. Srce mu trga misel na oni križ, na ono svetinjo, ki jo raztopi Žid in razdeli v dve kepi. Po trikrat na dan je hitel k Židu in ga popraševal, ali mu je dal mudir neki zlati nakit v oceno.

„Kar pride mudiru v roke, to ne vidi iz lepa belega dne,“ odgovarjal je Žid in dostavil:

„Pravijo, da odpravi danes paša tiste jetnike proti Sarajevu in da jih nekaj obsodi, med njimi tudi nekega bratra, ki viegne izgubiti glavo.“

O. Mijo je tekal kakor brez uma od dvorca

do dvorca, a nikjer ni mogel opraviti ničesar. Opazil je, kako se čimdalje živeje kreta cesarska vojska po ulicah. Do malega vse prehode so pozaprl. Ko ni mogel blizu, sedel je o. Mijo skrivaje, kakor bi bil živ zakopan v črno zemljo, v neki han (turško gostilno), odkoder je opazoval gibanje vojske in prežal, kdaj odvedo obsojence na travniško Golgoto. Solze so mu porosile obraz. Molil je. A misel mu je ven in ven vhajala k zlatemu križu. Trdno je veroval, da ne pojde po zlu.

Iz temnic so prignali sužnje pred pašin dvorec. Pravili so, da bo paša sodil. A tu so govorili tako, tam zopet drugače. Kdo naj bi vse verjel? Vender se je zdelo, da prihaja paša. —

V dvorcu sedi Omer-paša. Danes sodi poslednjikrat v Travniku.

Pred pašo stoji mudir zelo potr. Odkar je prišel na pašin poziv semkaj, še ni izšel. Vojaki pa so v tem preteknili vse njegove shrambe in znosili paši vse blago, kar so ga našli tamkaj nakopičenega; prinesli so mu tudi tisti zavoj, ki ga je bil izročil o. Mijo mudiru.

Zdajci privedejo jetnika o. Štefana vkovanega na rokah v železje. Kakor da bi se ga bila lotila mrzlica, tako je prebledel in vztrepetal mudir. Vsa njegova modrost in premetenost je bila ob tla. Kakor okamenel je stal in pogledaval sedaj zavoj sedaj o. Štefana.

Paša ukaže, da se razklenejo župniku roke.

„Vzemi ono le in razvij!“ veli paša župniku pokazavši mu zavoj.

Župnik ga prime in razmota. Upa poln vpre pogled v Križanega.

„Je li to tvoje?“ vpraša paša.

„Je, častiti paša, to je moje edino blago.“

„Sodnik, kako je prišlo to v tvoje roke?“ nagovori paša mudira.

„Častiti vojskovodja! Duhovni pomočnik je prinesel to zlato za odkup župnikove glave; sprejel sem ga, da pozlatim ž njim grivo vašemu vrancu.“

„Vranec naj se mi ozaljša s križem, je li? ...

Mar sem zato prišel semkaj, da bi prodajal vlaške glave za zlate križe? — A vi ste govorili, da smo mi v Carigradu prestopili h kaurom (krščanom), da se je naš svetli sultan povlačil, da ni pravi kalifa, nego hoče vtrgati s pravih Turkov v Bosni turško obleko in jih obleči v nizamsko (vojaško) opravo! — Ti si učinil pod pečatom svojega prijatelja prevaro, da se polastiš zatega križa in da ž njim razveseliš pašo in vezirja svojega, kaj ne da? — Moj vranec bo vranih griv stopal v Carigrad; tebi pa oblečem nizamsko obleko in da ne opešaš na poti, dam te podkovati.“

Tako reče paša in ukaže pandurom:

„Naštejte sodniku petdeset palic po podplatih!“

„Nikari, častiti vezir-paša; milost, milost!“ zavpije mudir.

„Hajdi, odnesi, kar je tvojega!“ reče paša o. Štefanu.

Župnik odide pritiskaje na srce čudotvorni križ; ob njem so bile vse njegove misli; njega so se dotikala vsa njegova čutila. Tako je bil zamaknjen v sv. razpelo, da ni čul tik pred vratmi boleznega stokanja in ječanja mudirovega pod neusmiljenimi vdarci.

* * *

Živo gibanje vojske in jetnikov je napolnjevalo mestne ulice. Vse je drlo tja, koder drži pot na Sarajevo.

O. Mijo je opazoval doslej dogodke na ulicah iz svojega skrivališča. Sedaj pa ni mogel več mirovati. Krenil je za množico hote doiti nesrečnega župnika, ki ga ženo na travniško Golgoto. Bil je pripravljen dati zanj svojo glavo.

Zdajci začuti neko roko na svojem ramenu. Ozre se in glej — župnik o. Štefan stoji za njim in mu kaže očetov spominek govoreč:

„Glej brate! Ta čudotvorni križ mi je snel okove z rok . . .“

Mladi duhovnik zaplaka, poljubi čudotvorni križ in objame župnika.

Preložil I. L.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.